

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

زمان چاپ: ۱۴۰۲/۱۱/۲۰

شماره مجوز مجله: ۸۰۴۰۰

مقایسه پیشرفت تحصیلی در دانشجویان ارشد روانشناسی با مدرک کارشناسی مرتبط و غیر مرتبط

کاروان فرجی^۱، رامین محمودیان^۲، سالار سعیدی^۳، هیوا نجفی^۴، اوینار صدقی^۵

- ۱- کارشناسی الهیات دانشگاه فرهنگیان پردیس علامه طباطبایی اردبیل
- ۲- کارشناسی الهیات دانشگاه فرهنگیان پردیس علامه طباطبایی اردبیل
- ۳- کارشناسی الهیات دانشگاه فرهنگیان پردیس علامه طباطبایی اردبیل
- ۴- کارشناسی الهیات دانشگاه فرهنگیان پردیس علامه طباطبایی اردبیل
- ۵- کارشناسی الهیات دانشگاه فرهنگیان پردیس علامه طباطبایی اردبیل

چکیده

هدف از انجام این پژوهش، مقایسه پیشرفت تحصیلی در دانشجویان ارشد روان‌شناسی با مدرک کارشناسی مرتبط و غیر مرتبط بود. جامعه آماری این پژوهش کلیه دانشجویان مقطع کارشناسی ارشد شهر کرمانشاه در سال ۱۴۰۰ در نظر گرفته شد. نمونه‌های پژوهش از بین دانشجویان مقطع کارشناسی ارشد کلیه دانشگاه‌های آزاد کرمانشاه با مدرک کارشناسی مرتبط و غیرمرتبط بود به این گونه که (۶۵ دانشجو با مدرک کارشناسی مرتبط و ۶۷ دانشجو با مدرک کارشناسی غیرمرتبط) به شیوه نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند؛ و پرسشنامه مورد استفاده در پژوهش پرسشنامه‌ی انگیزه پیشرفت تحصیلی هرمنس (۱۹۷۰) بود. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش تحلیل واریانس چندمتغیری استفاده گردید. نتایج بدست آمده نشان داد که دانشجویان کارشناسی ارشد روان‌شناسی با مدرک کارشناسی غیرمرتبط در مقایسه با دانشجویان با رشته کارشناسی مرتبط در هر دو متغیر انگیزه پیشرفت تحصیلی و معدل تحصیلی نمرات بالاتری کسب نمودند. واژه‌های کلیدی: پیشرفت تحصیلی، دانشجویان ارشد روان‌شناسی با مدرک کارشناسی مرتبط، دانشجویان ارشد روان‌شناسی با مدرک کارشناسی غیر مرتبط

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

مقدمه

در هر جامعه‌ای نوجوانان و جوانان سرمایه بالقوه آن جامعه هستند که بهداشت روانی آنان حائز اهمیت است، زیرا که نوجوانان و جوانان نقش مهم و تعیین کننده‌ای در ساختن جامعه دارند، لذا شناخت ویژگی‌های آنان می‌تواند کمک شایانی به والدین، مربیان و مسئولان امور در نحوه‌ی برخورد با آنها بنماید. برخی از روانشناسان معتقدند اگر نوجوان این دوره را بدون مشکل سپری نماید به بزرگسالی سالم تبدیل خواهد شد و نقش خود را به عنوان یک فرد به خوبی ایفا خواهد کرد اما اگر در این دوران مشکلاتی به وجود بیاید بهداشت روانی نوجوان از مسیر منحرف شده و به بیراهه کشیده می‌شود (صادقی، ۱۳۹۴).

موفقیت یا عدم موفقیت تحصیلی هر دو از مهم‌ترین دغدغه‌های هر نظام آموزشی‌اند. پیشرفت تحصیلی در هر جامعه نشان‌دهنده موفقیت نظام آموزشی در زمینه هدف‌یابی و توجه به رفع نیازهای فردی است؛ بنابراین نظام آموزشی زمانی کارآمد و موفق است که پیشرفت تحصیلی دانشجویان آن در دوره‌های مختلف دارای بیشترین رقم باشد (تمنائی‌فر و گندمی، ۱۳۹۰). پیشرفت تحصیلی به عوامل مختلفی بستگی دارد که بررسی این عوامل و تعیین سهم هر یک در پیشرفت تحصیلی به تعیین راهکارهایی برای شناخت عوامل مؤثر بر موفقیت و افت تحصیلی منجر خواهد شد و شناسایی این عوامل موجب تسهیل آماده‌سازی فراگیران برای ورود به دانشگاه و عملکرد تحصیلی بهتر آن‌ها در دانشگاه و همچنین جبران کاهش تعداد دانشجویان فارغ التحصیل و در نهایت اصلاح نرخ شکست و برنامه‌ریزی برای کاهش تکرار دوره در دانشجویان شده و به برنامه‌ریزان آموزشی کمک می‌کند تا عوامل مثبت اثرگذار را بهبود بخشند و از تأثیر عوامل منفی بکاهند. منابع نشان می‌دهند که عواملی چون فراگیر، آموزشگر، برنامه، تجهیزات و محیط آموزشی می‌توانند تأثیرات متفاوتی بر پیشرفت تحصیلی و یادگیری دانشجویان داشته باشند (سیف، ۱۳۹۸).

در مطالعات بسیاری سعی شده تا عوامل مؤثر بر افت تحصیلی در دانشجویان کشور بررسی کنند برخی از این عوامل متغیرهایی نظیر سن بالا، جنسیت مذکر، سکونت در خوابگاه، غیربومی بودن، اشتغال پاره‌وقت، متاهل بودن، پایین بودن سطح سواد والدین، معدل پایین دوران متوسطه، فاصله زیاد بین اخذ دیپلم تا ورود به دانشگاه، استفاده از سهمیه ایثارگران، میزان علاقه و انگیزه ناکافی به رشته تحصیلی و عدم امیدواری به آینده شغلی، ابتلا به افسردگی، عزت نفس پایین؛ تحصیل در دوره شبانه و یا ناپیوسته، عدم برنامه‌ریزی جهت مطالعه، عدم مشاوره تحصیلی، عدم حضور در کلاس درس را شامل می‌گردد (ابراهیم زاده، قربانی، ناصریان، مردانی، ۱۳۹۴). حال باتوجه به موارد ذکر شده در بالا علاقمندی یکی از عواملی است که می‌تواند با پیشرفت تحصیلی ارتباط داشته باشد. علاقه به شغل و رشته تحصیلی ریشه در عوامل مختلفی دارد و امروزه مطالعات زیادی در این زمینه انجام شده است. مقدم علاقمندی را متأثر از میزان ارضای نیازهای واقعی افراد می‌داند کارین^۱ معتقد است که عوامل اقتصادی و اجتماعی از مهم‌ترین گرایشات شغلی و تحصیلی هستند. همچنین کلی^۲ علاقمندی را ناشی از سائق‌های معنوی، مادی و اجتماعی می‌داند و به‌طور کلی باید گفت که علائق تحصیلی متأثر از عوامل فردی، اقتصادی، اجتماعی و تناسب محتوی با توانمندی‌ها و استعدادهای اشخاص دارد (عابدیان و شاه حسینی، ۱۳۹۵). یکی از تدابیر لازم برای بهینه‌سازی آموزش کشور، پرداختن به مسائل و عوامل مؤثر بر رشد و پیشرفت تحصیلی

^۱ karin

^۲ koli

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

دانشجویان است (رسولی خورشیدی، کدیور، صرامی و تنها، ۱۳۹۳). پیشرفت تحصیلی به طور وسیعی با هوش کلی مرتبط است، اما دیگر سازه‌های روانشناختی مانند انگیزش در زمینه‌های آموزشی نقش مهمی در پیشرفت تحصیلی دارند (استنمایر و اسپناس^۱، ۲۰۰۹). هر چند شناسایی تمامی تعیین کننده‌های مؤثر بر پیشرفت تحصیلی پیچیده است، اما شناسایی برخی از تعیین کننده‌های مؤثر، قدرت پیش‌بینی را تسهیل و متخصصین را در توسعه برنامه‌های مرتبط با مداخلات ارتقاء پیشرفت تحصیلی در میان دانشجویان یاری می‌دهد (حسینی، میرزایی، کرمی، حمزه، اشتریان و جلیلیان، ۱۳۹۶). پیشرفت تحصیلی دانشجویان دانشگاه‌ها و عوامل مرتبط با آن، از اولویت‌های پژوهش در آموزش و از مسائل مورد توجه مدیران آموزشی دانشگاه‌هاست. وضعیت تحصیلی دانشجویان به دو جنبه پیشرفت و افت تحصیلی آن‌ها اطلاق می‌شود (مرادی، ۱۳۹۲). پیشرفت تحصیلی یکی از مهم‌ترین معیارهایی است که در بررسی توانایی دانشجویان برای اتمام تحصیلات دانشگاهی و رسیدن به مرحله فارغ‌التحصیلی نقش قابل توجهی را ایفاء می‌کند. این مفهوم یکی از مهم‌ترین پارامترهایی است که در پیش‌بینی وضعیت آتی فراگیران از لحاظ کسب صلاحیت و مهارت‌های علمی و عملی لازم مورد استفاده قرار می‌گیرد. معمولاً پیشرفت تحصیلی را با روش‌های مختلفی اندازه‌گیری می‌کنند که از جمله آن‌ها می‌توان به میزان پیشرفت در هر یک از دوره‌های آموزشی به‌طور مجزا، پیشرفت حاصله در مجموعه دوره‌های آموزشی، معدل تحصیلی سالیانه، معدل تحصیلی یک برنامه آموزشی اشاره نمود (سیف، ۱۳۹۸). معدل تحصیلی یکی از شاخص‌های متداول ارزیابی عملکرد تحصیلی است. بسیاری از دانشکده‌ها میزان حداقلی را به عنوان معیار قبولی در امتحانات یا به‌عنوان حد نصاب مورد نیاز برای ادامه تحصیل دانشجویان در نظر می‌گیرند. میزان این معیار در دانشکده‌های مختلف متفاوت است مثلاً در دانشگاه‌های ایرانی این مقیاس از صفر تا ۲۰ درجه‌بندی شده و معمولاً نمره بالاتر از ۱۴ به عنوان نمره قبولی در نظر گرفته می‌شود (سالاری، امامی سیگارودی، زائرثابت، شکیبیا، خجسته و شریفی، ۱۳۹۷). ارتباط علاقمندی با پیشرفت تحصیلی در مطالعات محدودی مورد بررسی قرار گرفته، بدیهی است که طراحی این نوع مطالعات می‌تواند به شناخت هر چه بیشتر نیم‌رخ تحصیلی دانشجویان و شناخت عوامل تأثیرگذار در تحصیل آن‌ها منجر شود. از این‌رو با توجه به مطالب مطرح شده، پژوهشگر در پی پاسخ به این سؤال است که آیا پیشرفت تحصیلی دانشجویان کارشناسی ارشد روانشناسی با مدرک کارشناسی مرتبط و غیر مرتبط متفاوت است یا خیر؟

روش پژوهش

روش پژوهش حاضر پس‌رویدادی (علی-مقایسه ای) است.

جامعه، نمونه، و روش نمونه‌گیری

در پژوهش حاضر جامعه مورد مطالعه در پژوهش حاضر عبارت است از کلیه دانشجویان مقطع کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد اسلامی شهر کرمانشاه در سال تحصیلی ۱۴۰۰ می‌باشد. در پژوهش حاضر با توجه به ماهیت موضوع پژوهش و جامعه مورد مطالعه، نمونه‌های پژوهش از بین دانشجویان مقطع کارشناسی ارشد کلیه دانشگاه‌های آزاد کرمانشاه با مدرک کارشناسی مرتبط و غیرمرتبط بود به این گونه که (۶۵ دانشجو با مدرک کارشناسی مرتبط و ۶۷ دانشجو با مدرک کارشناسی غیرمرتبط) به شیوه نمونه‌گیری در دسترس

^۱ Steinmayr R & Spinath B

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

انتخاب شدند. حجم نمونه در این پژوهش ۱۳۲ نفر (۶۵ دانشجوی با مدرک کارشناسی مرتبط و ۶۷ دانشجوی با مدرک کارشناسی غیرمرتبط) از روش نمونه‌گیری در دسترس از طریق انلاین صورت گرفته است.

ابزارها

الف) پرسشنامه انگیزه پیشرفت تحصیلی هرمنس (۱۹۷۰)

برای سنجش انگیزه پیشرفت از تست هرمنس (۱۹۷۰) که توسط هومن و عسگری (۱۳۷۹) مورد تجدید نظر قرار گرفته استفاده شد. هرمنس (۱۹۷۰) بر مبنای دانش نظری و تجربی موجود درباره نیاز به پیشرفت و با بررسی بیشتر پژوهشهای مربوط به موضوع نیاز به پیشرفت این پرسشنامه را ساخته است. هرمنس برای نوشتن سوالات پرسشنامه انگیزش پیشرفت ده ویژگی که افراد دارای انگیزه پیشرفت بالا را از افراد با انگیزه پیشرفت پائین، متمایز می کند و از بررسی تحقیقات قبلی بدست آورده است، به عنوان مبنا و راهنما برای انتخاب سوالات برگزیده است. ابتدا وی ۹۲ سؤال را برای پرسشنامه تهیه کرد، و در نهایت بر اساس ضریب اعتبار تعداد سئوالها را کاهش داده است. ده ویژگی که افراد دارای نیاز به پیشرفت بالا را از افراد با نیاز به پیشرفت پائین متمایز می کند و به عنوان مبنایی برای نوشتن سوالات پرسشنامه استفاده شده دارای ویژگی های زیر است.

۱- سطح آرزوی بالا ۲- انگیزه قوی برای تحرک به سوی بالا ۳- مقاومت طولانی در مواجهه با تکالیف با سطح دشواری متوسط ۴- تمایل به اعمال تلاش مجدد در انجام تکالیف نیمه تمام ۵- ادراک پویا از زمان یعنی احساس اینکه امور سریع روی می دهد ۶- آینده نگری ۷- توجه به ملاک شایستگی و لیاقت در انتخاب دوست یا همکار ۸- بازشناسی از طریق عملکرد خوب در کار ۹- کاری را به خوبی انجام دادن ۱۰- رفتار ریسک کردن پائین (لازم به ذکر است که پرسشنامه ۳۹ سوالی هیچ سوالی را در رابطه با این ویژگی آخر ندارد. به این ترتیب پرسشنامه براساس ۹ ویژگی فوق تدوین شده است). پرسشنامه دارای ۳۹ جمله بود که هومن و عسگری ۱۱ پرسش به آن اضافه کردند. پژوهشگران مذکور ضریب همگونی تست را در نمونه ۱۰۷۳ نفری دانش آموزان ۰/۸۰۳ و با تحلیل عاملی مواد این پرسشنامه هفت عامل (داشتن پشتکار، اعتماد به نفس، ادراک پویا از زمان، فرصت جویی، سخت کوشی، توجه به ملاک شایستگی در انتخاب دوست، سطح آرزوی بالا، آینده نگری) بدست آوردند سوالات پرسشنامه به صورت ۳۹ جمله ناتمام بیان شده و به دنبال هر جمله ناتمام چند گزینه داده شده است. به این گزینه ها برحسب اینکه شدت انگیزه پیشرفت از زیاد به کم یا کم به زیاد باشد نمره تعلق می گیرد. نمره گذاری سوالها با توجه به ویژگیهای نه گانه که سوالات بر اساس آنها نوشته شده عبارت است از، سوالات ۱، ۴، ۹، ۱۰، ۱۴، ۱۵، ۱۶، ۲۰، ۲۷ و ۲۸ به صورت الف (۱) - ب (۲) - ج (۳) - د (۴) و سوالات ۲، ۳، ۵، ۶، ۷، ۸، ۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۷، ۱۸، ۱۹، ۲۱، ۲۲، ۲۳، ۲۴، ۲۵، ۲۶، ۲۹، ۳۰، ۳۱، ۳۲، ۳۳، ۳۴، ۳۵، ۳۶، ۳۷، ۳۸ و ۳۹ به صورت الف (۴) - ب (۳) - ج (۲) - د (۱) نمره گذاری می شود. نمرات بالایی که از مجموع سوالات بدست می آید نشان دهنده وجود انگیزه پیشرفت بالا و نمرات پائین بیانگر انگیزه پیشرفت پائین است. در این پژوهش یک سوال که در مورد قبولی کنکور بود. با توجه به این که نمونه مورد بررسی پژوهش دانشجویان بودند، حذف شد و روی بقیه سوال ها هم تغییر

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

اندکی داده شد. به این ترتیب که کلمات مدرسه به دانشگاه و کلمات معلم به استاد تغییر یافت. این پژوهش به محاسبه ضرایب اعتبار پرسشنامه و مقیاسهای آن در جامعه دانشجویان؛ اعمال اصلاح گویه ها در صورت لزوم؛ برآورد روائی سازه با استفاده از روش تحلیل عاملی و استخراج و نامگذاری عامل های این پرسشنامه می پردازد. قابل ذکر است که این پرسشنامه قبلا در جامعه دانش آموزان مورد بررسی قرار گرفته و در این پژوهش، در جامعه دانشجویان بررسی می شود.

یافته ها

برای بررسی مقایسه پیشرفت تحصیلی در دانشجویان ارشد روانشناسی با مدرک کارشناسی مرتبط و غیر مرتبط، ابتدا به ویژگی های نمونه آماری می پردازیم که نتایج نشان می دهد میانگین و انحراف استاندارد سن دانشجویان با مدرک کارشناسی مرتبط به ترتیب ۲۸/۳۲ و ۳/۰۷ و میانگین و انحراف استاندارد سن دانشجویان با مدرک کارشناسی غیرمرتبط به ترتیب ۲۹/۱۳ و ۴/۷۶ بود. استفاده از آزمون t مستقل نشان داد که بین دو گروه به لحاظ سن تفاوت معناداری وجود ندارد و بنابراین دو گروه به لحاظ سن همگن بودند. در گروه دانشجویان با مدرک کارشناسی مرتبط ۴۸ زن و ۱۷ مرد حضور داشتند و در گروه دانشجویان با مدرک کارشناسی غیرمرتبط ۵۴ زن و ۱۳ مرد حضور داشتند. استفاده از آزمون کای اسکوتر پیرسون نشان داد که بین دو گروه به لحاظ جنسیت تفاوت معناداری وجود ندارد. در گروه دانشجویان با مدرک کارشناسی مرتبط ۴۷ نفر مجرد و ۱۸ نفر متاهل حضور داشتند و در گروه دانشجویان با مدرک کارشناسی غیرمرتبط ۵۱ نفر مجرد و ۱۶ نفر متاهل حضور داشتند. استفاده از آزمون کای اسکوتر پیرسون نشان داد که بین دو گروه به لحاظ وضعیت تاهل تفاوت معناداری وجود ندارد.

جدول ۱: میانگین و انحراف استاندارد، چولگی و کشیدگی مؤلفه های پیشرفت تحصیلی^۱ در دو گروه دانشجویان مقطع کارشناسی ارشد روان شناسی با مدرک کارشناسی مرتبط و غیر مرتبط

پیشرفت تحصیلی	میانگین \pm انحراف استاندارد		چولگی (کشیدگی)	
	مرتبط	غیر مرتبط	مرتبط	غیر مرتبط
انگیزه پیشرفت تحصیلی	۷۶±۹۱/۸۳	۸/۲۹±۹۸/۳۰	(-۰/۱۵) - ۰/۵۳	۰/۰۴ - (-۰/۳۹)
معدل تحصیلی	۴۱±۱۶/۳۴	۱/۴۷±۱۶/۹۵	(-۰/۷۱) - ۰/۰۳	(-۰/۳۶) - ۰/۳۹

۱- همچنان که اشاره شده برای سنجش پیشرفت تحصیلی در پژوهش حاضر میانگین آخرین ترم تحصیلی و نمرات حاصل از پرسشنامه انگیزه پیشرفت تحصیلی هرمنس به کار گرفته شد.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

جدول ۱ نشان می دهد که مقادیر چولگی و کشیدگی هر دو متغیر انگیزه پیشرفت تحصیلی و معدل تحصیلی در دو گروه دانشجویان کارشناسی ارشد روان شناسی با مدرک کارشناسی مرتبط و غیر مرتبط در فاصله ± 2 قرار دارد. این موضوع بیانگر آن است که توزیع داده‌های هر دو متغیر در هر دو گروه نرمال است. در ادامه جدول ۲ نتایج آزمون لون در ارزیابی مفروضه همگنی واریانس‌های خطا در هر یک از متغیرهای انگیزه پیشرفت تحصیلی و معدل تحصیلی در دو گروه دانشجویان کارشناسی ارشد روان شناسی با مدرک کارشناسی مرتبط و غیر مرتبط را نشان می‌دهد.

جدول ۲ آزمون لون در ارزیابی برابری واریانس‌های خطا برای متغیرهای انگیزه

پیشرفت تحصیلی و معدل تحصیلی

متغیرها	F	df _۱	df _۲	Sig
انگیزه پیشرفت تحصیلی	۱/۳۰	۱	۱۳۰	۰/۲۵۶
معدل تحصیلی	۰/۰۲	۱	۱۳۰	۰/۸۸۳

جدول ۲ نشان می‌دهد که واریانس خطای هیچ یک از پیشرفت تحصیلی و معدل تحصیلی در سطح $0/05$ معنادار نیست. بنابراین می‌توان گفت مفروضه همگنی واریانس‌های خطا برای هر یک از دو متغیر پیشرفت تحصیلی و معدل تحصیلی در دو گروه برقرار است.

برای بررسی فرضیه پژوهش مبنی بر بین دو گروه دانشجویان کارشناسی ارشد روان‌شناسی با مدرک کارشناسی مرتبط و غیرمرتبط به لحاظ پیشرفت تحصیلی تفاوت معناداری وجود دارد. برای آزمون فرضیه پژوهش نیز از روش *MANOVA* استفاده شد و نتایج نشان داد که مفروضه همگنی ماتریس‌های کوواریانس متغیرهای وابسته در بین داده‌های مربوط به دو گروه برقرار است ($2/86 = p < 0/001$). همچنین نتیجه آزمون کرویت بارتلت در سطح $0/01$ معنادار بود ($p < 0/001$). در ادامه نتایج تحلیل واریانس چند متغیری نشان داد که ارزش F در مقایسه دو گروه دانشجویان کارشناسی ارشد روان‌شناسی با مدرک کارشناسی مرتبط و غیرمرتبط به لحاظ متغیرهای انگیزه پیشرفت تحصیلی و معدل تحصیلی در سطح $0/01$ معنادار است ($0/856 = \text{Wilks' Lambda}$ ، $0/144 = \text{partial } \eta^2$ ، $P = 0/001$ ، $10/85 = F(2 \text{ و } 129)$). به همین منظور تحلیل واریانس یک راهه انجام شد تا معین گردد کدام یک از دو متغیر انگیزه پیشرفت تحصیلی و معدل تحصیلی در بین دو گروه دانشجویان کارشناسی ارشد روان‌شناسی با مدرک کارشناسی مرتبط و غیرمرتبط به لحاظ آماری متفاوت است. جدول ۳ نتایج تحلیل واریانس یکراهه در مقایسه انگیزه پیشرفت تحصیلی و معدل تحصیلی در بین دو گروه دانشجویان کارشناسی ارشد روان‌شناسی با مدرک کارشناسی مرتبط و غیرمرتبط را نشان می‌دهد.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

جدول ۳ تحلیل واریانس یکراهه در مقایسه انگیزه پیشرفت تحصیلی و معدل تحصیلی در بین دو گروه دانشجویان کارشناسی ارشد روان شناسی با مدرک کارشناسی مرتبط و غیر مرتبط

متغیرها	میانگین مجذورات	میانگین مجذورات خطا	F	سطح معناداری	η^2
انگیزه پیشرفت تحصیلی	۱۳۸۰/۱۳	۸۱/۸۷	۱۶/۸۶	۰/۰۰۱	۱/۱۱۵
معدل تحصیلی	۱۲/۱۹	۲/۰۹	۵/۸۵	۰/۰۱۷	۱/۰۳۴

نکته ۱: در تحلیل واریانس یک راهه درجات آزادی بین گروهی ۱ و درجه آزادی خطا ۱۳۰ بود.

جدول ۳ نشان می دهد که نمره F مربوط به انگیزه پیشرفت تحصیلی ($F(1 و 130) = 16/86, P < 0/01$) و معدل تحصیلی ($F(1 و 130) = 5/85, P < 0/05$) به ترتیب در سطوح ۰/۰۱ و ۰/۰۵ معنادار است. استفاده از آزمون تعقیبی بن فرونی نشان داد که دانشجویان کارشناسی ارشد روان شناسی با مدرک کارشناسی غیر مرتبط در مقایسه با دانشجویان با رشته کارشناسی مرتبط در هر دو متغیر انگیزه پیشرفت تحصیلی و معدل تحصیلی نمرات بالاتری کسب کرده اند. بنابراین در آزمون فرضیه چنین نتیجه گیری شد که دانشجویان کارشناسی ارشد روان شناسی با مدرک کارشناسی غیرمرتبط در مقایسه با دانشجویان با رشته کارشناسی مرتبط در هر دو متغیر انگیزه پیشرفت تحصیلی و معدل تحصیلی نمرات بالاتری کسب کرده اند.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

نتیجه گیری

همان گونه که ذکر شد در بررسی مقایسه پیشرفت تحصیلی در دانشجویان ارشد روانشناسی با مدرک کارشناسی مرتبط و غیر مرتبط، هم در مطالعات پیشین چه در داخل کشور و چه در خارج از کشور در ابعاد مختلف تأیید شده، همان گونه که نتایج پژوهش حاضر دلالت می کند. یافته‌های تحقیق حاضر با تحقیقات ترکمن و مرادی (۱۳۹۹)، پورپاریزی و همکاران (۱۳۹۷)، سالاری و همکاران (۱۳۹۷)، جوان هوشیار و لیواریحانی (۱۳۹۶)، برادی (۲۰۲۰)، لیلاند (۲۰۱۵)، کاپان (۲۰۱۰)، رام (۲۰۰۵) به طور غیرمستقیم همسو بوده است.

در تبیین احتمالی این فرضیه می توان گفت که هر برنامه‌ی آموزشی، هم عناصر کمیته‌ی دارد و هم اجزای کیفیتی بعد کمیته‌ی برنامه‌ریزی آموزشی به مسایلی می پردازد که جنبه‌ی مقداری و شمارشی دارند؛ از قبیل تعداد افراد مورد نیاز، در سطوح مختلف دانش و مهارت و تخصص، برای بخش‌های مختلف تولید و خدمات؛ تعداد اساتید برای دوره‌ها، رشته‌ها و برنامه‌های مختلف آموزشی، تعداد دوره‌های و رشته‌های مختلف تخصصی تحصیلات رسمی؛ تعداد اساتید برای دوره‌ها، رشته‌ها و برنامه‌های مختلف آموزشی، تعداد مدیران و کارکنان آموزشی؛ تعداد دانشگاه‌ها، کلاس‌ها و مراکز و تاسیسات مختلف آموزشی؛ تجهیزات و وسایل آموزشی و ... بعد کیفیتی برنامه‌ریزی آموزشی با محتوای آموزش و چگونگی انجام آن سرو کار دارد و مسایلی از قبیل: فلسفه، آرمان‌ها، مقاصد و هدف‌های آموزشی، مواد درسی، روش‌شناسی آموزش، محیط و فضای معنوی و روانی آموزش و ... را شامل می‌شود. بر این اساس، تغییر رشته دانشجویان، برنامه‌ریزی آموزش عالی را در زمینه‌های مختلفی همچون پیش‌بینی تسهیلات و خدمات آموزشی، انتخاب اساتید و مربیان آموزشی، تعیین محتوا و مواد آموزشی و چگونگی انجام آن، فلسفه و اهداف آموزشی مقاطع و رشته‌های مختلف، تخصیص منابع و ... با چالش مواجه می‌کند. لذا، انتخاب رشته عاملی مهم و کلیدی در نظام‌های آموزشی می‌باشد و با وجود آنکه تغییر رشته پدیده‌ای شایع و طبیعی در تمامی کشورها است، اما به دلیل اثرات مختلف و عموماً منفی آن بر افراد و جامعه به طور عام و نظام آموزشی به طور خاص، کم اهمیت دانستن و بی‌توجهی به این پدیده به هیچ وجه جایز نیست. بنابراین، با کندوکاو دقیق علل تغییر رشته، نقاط قوت و ضعف و نیز تهدیدها و فرصت‌های فراوانی مشخص خواهند شد که با تمرکز بر آن‌ها می‌توان برنامه‌ریزی آموزشی دقیق‌تر و اثربخش‌تری را انجام داد و از صرف هزینه و زمان اضافی و بیهوده‌جویی کرد و با بازنگری اساسی در اهداف و

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

ماهیت رشته‌ها و هدایت تحصیلی صحیح و مناسب، در نهایت کارایی و اثربخشی نظام آموزش عالی را ممکن ساخت (زین آبادی و همکاران، ۱۳۹۷). پدیده‌ی انتخاب رشته‌ی تحصیلی دارای یک عنصر ادراکی - شناختی (ارزیابی از رشته‌ی دیگر و اعتقاد به سودمندی برون‌داده‌ی آن)، یک مؤلفه‌ی ارزشی - عاطفی (علاقه به رشته‌ی دیگر) و یک جزء رفتاری (تحصیل در رشته‌ی دیگر) می‌باشد. داوطلبان در فرایند انتخاب رشته از سه مرحله‌ی آمادگی، انحصار و ارزش‌یابی گذر می‌کنند. در مرحله‌ی اول عواملی مانند آمل و آرزوها، زمینه‌ی اجتماعی، افراد مرجع و مهم، تجربه و توانایی تحصیلی، سوابق و پیشینه‌ی خانوادگی ترجیحات فرد را جهت می‌دهد. در مرحله‌ی انحصار، فرد با اشخاص خاصی در مورد رشته‌ها و دانشگاه‌های مختلف مشورت می‌کند و هزینه‌ها و منافع احتمالی را مد نظر قرار می‌دهد. در مرحله‌ی سوم، گزینه‌های مختلف برای تصمیم‌گیری نهایی ارزیابی و رتبه‌بندی می‌شود (عبدی و آقابابا، ۱۳۸۷). مطابق نظریه‌ی چاپمن، انتخاب رشته‌ی تحصیلی و دانشگاه مورد نظر برای تحصیل بر اساس عوامل درونی شامل علاقه و سطح آرزوهای فردی، نگرش، توانایی و عملکرد تحصیلی و نیز عوامل بیرونی از قبیل وجود داشتن افراد مهم در زندگی فرد مثل خانواده، دوستان و غیره و ویژگی‌های دانشگاه شامل مقدار شهریه، مکان و سطح تحصیلی آن صورت می‌گیرد (دی‌رونک، ۲۰۰۷). بدون شک در دنیای امروز یکی از علائم موفقیت هر فرد، پیشرفت تحصیلی است. ترقی و توسعه هر کشوری رابطه مستقیم با پیشرفت علم، دانش و فناوری آن کشور دارد. پیشرفت علمی نیز حاصل نمی‌شود مگر این‌که افراد متفکر و خلاق تربیت شده باشند. پیشرفت تحصیلی به توانایی آموخته‌شده یا اکتسابی فرد در موضوعات آموزشی اشاره دارد که به‌وسیله آزمون‌های استاندارد شده اندازه‌گیری می‌شود (اتکینسون و همکاران، ۱۹۹۸). پیشرفت تحصیلی به عوامل مختلفی بستگی دارد که بررسی این عوامل و تعیین سهم هر یک در پیشرفت تحصیلی به تعیین راهکارهایی برای شناخت عوامل موثر بر موفقیت و افت تحصیلی منجر خواهد شد و شناسایی این عوامل موجب تسهیل آماده سازی فراگیران برای ورود به دانشگاه و عملکرد تحصیلی بهتر آن‌ها در دانشگاه و همچنین جبران کاهش تعداد دانشجویان فارغ التحصیل و در نهایت اصلاح نرخ شکست و برنامه‌ریزی برای کاهش تکرار دوره در دانشجویان شده و به برنامه‌ریزان آموزشی کمک می‌کند تا عوامل مثبت اثرگذار را بهبود بخشند و از تأثیر عوامل منفی بکاهند. منابع نشان می‌دهند که عواملی چون فراگیر، آموزشگر، برنامه، تجهیزات و محیط آموزشی می‌توانند تأثیرات متفاوتی بر پیشرفت تحصیلی و یادگیری دانشجویان داشته باشند (احسانی، حاجی آقاجانی، رستگاری و همکاران، ۱۳۹۵). جوان هوشیار و لیوارحانی (۱۳۹۶) در پژوهشی با عنوان " بررسی رابطه سخت‌کوشی و کمال‌گرایی با پیشرفت تحصیلی دانشجویان پردیس فاطمه الزهرا (س) دانشگاه فرهنگیان تبریز " نتایج همبستگی پیرسون نشان داد که بین سخت‌کوشی، تعهد، کنترل و مبارزه‌طلبی با پیشرفت تحصیلی رابطه مثبت معنی‌دار وجود دارد. همچنین بین کمال‌گرایی و پیشرفت تحصیلی رابطه منفی معنی‌دار و معکوسی وجود دارد. نتایج رگرسیون چند متغیری نشان داد سخت‌کوشی و کمال‌گرایی به میزان ۴۱٪ درصد پیشرفت تحصیلی دانشجویان را تبیین می‌کنند. هر پژوهشی با محدودیت‌هایی روبرو می‌باشد که از این محدودیت‌ها می‌توان اشاره کرد به جنسیت نمونه‌ها و شرایط فرهنگی به سایر شهرها با احتیاط انجام شود و عدم دسترسی به پرسشنامه‌های ایرانی اشاره کرد.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

منابع

۱-سالاری ارسلان، امامی سیگارودی عبدالحسین، زائرثابت فاطمه، شکبیا مریم، خجسته مریم، شریفی معصومه.(۱۳۹۷). بررسی ارتباط پیشرفت تحصیلی با علاقه به رشته تحصیلی در دانشجویان پرستار. پژوهش در آموزش علوم پزشکی. ۱۰ (۲): ۶۸-۷۵. ۱۳۹۷.

۲-سیف، علی اکبر.(۱۳۹۸). روانشناسی تربیتی، کرمانشاه: انتشارات آگاه.

۳-سیف، علی اکبر.(۱۳۹۸). روش‌های آموزش و یادگیری، کرمانشاه: انتشارات دوران.

۴-مرادی، فاطمه.(۱۳۹۲). مقایسه خلاقیت و عملکرد تحصیلی در دانش‌آموزان مدارس هوشمند و عادی، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت.

۵-Steinmayr R & Spinath B. The importance of motivation as a predictor of school achievement. *Learning and Individual Differences*, ۲۰۰۹، ۱۹ (۱)، ۸۰-۹۰.